UČITELJSKI LIST

GLASILO „ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

Izhaja 1. in 16. vsakega meseca. Uredništvo v Trstu, ul. Ruggero Manna št. 20, I. n. Slovenski rokopisi naj se pošiljajo na uredništvo v Trstu, hrvatski na naslov Vinko Šepić nadučitelj u Buzetu. — Izdaja „Zveza slovanskih učiteljskih društev v Trstu“, za uredništvo odgovoren Silvester Perfot. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane L 24.— Upravništvo v Trstu, ulica Molin grande 16, I. n. — **Tekoči poštni račun.** — Tiska Tiskarna Edinost v Trstu.

Štev. 5.	V Trstu, dne 1. marca 1921.	Leto II.

Učiteljska knjižnica
Slovenske zasebne osemrazredne ljudske šole
TRSTU

M. DEMARIN:

Učiteljstvu na razmišljanje.

Nijednoj društvenoj ustanovi ne stavljaju se toliki zahtevi koliko školi i učitelju. Stara je činjenica, da je uspeh u školi u mnogome zavisan od učitelja. Iz toga dakle sledi, da mora najprej on svojom sposobnošću biti posve na čistu, t. j. mora biti potpuno svestan velike svoje zadaće, pošto je i pokolenjima odgovoren za svoj uzvišeni rad.

Ukratko budi spomenuto, da je (izmedju svega ostalog nama poznata) zadaća učiteljeva to, da znade logičnom obukom privesti duh deteta da izvede točne zaključke, a uz to da mu veštim načinom izmami jasne misli. Težak, mučan posao, je li? I mi slabašni »Kriegsmaturanti«, da smo za taj teški posao dorasli, da smo si toga svesni! Dvojim, veoma dvojim. — Rekao bih, da nas baciše u vodu kao psa, koji je ni vidio nije. Prisiljen je da pliva, ali se tomu uklanja bežeći mogućnosti na suho tlo. A mi? Plivamo po nestalnom moru i hvatamo se kojekakve daščice, da se uzdržimo, da se spasimo. I tako iz snažne i energične aktivnosti prelazimo u dosadnu i nedostojnu pasivnost; mesto znanosti, tog gojenčeta svake plemenite zamisli, vidimo pred sobom isključivo svoje osobne materijalne probitke. — Nastaje pitanje: u koliko smo mi sami tomu zlu i nazadovanju krivi, a u koliko su krivi odnošaji i prilike u kojima smo živili, odnosno živimo. No pustimo to pitanje na stranu. Pozabavimo se radje pitanjem, kako bi tomu zlu doskočiti? Jednom se govorilo i obećivalo, da će se ustanoviti učiteljski tečajevi, gde bismo se mogli barem donekle upoznati sa glavnijim didaktičkim načelima, gde bismo mogli (pre ulaska u javni život) svoju teoretičku i praktičku spremu popraviti i upotpuniti. O tome se sada mukom zašutjelo. Nekojima od nas »Kriegsmaturanta« je ta šutnja možda posve ravnodušna, dok je to drugima dnevna skrb i misao. Prepustimo ovo važno pitanje samu sebi, sudbini i pukim obećanjima, onda zlo i naopako po nas, po našu mladež i cio narod. — Nek nas ne zavede kakva neumesna primedba, da je glavni cilj škole pisanje i čitanje (ovakvu sam naime primedbu čuo iz ustiju nekog našeg druga), jer bi prama tome onda i ovo moje razmatranje bilo posve suvišno i nedosledno. Ne! po sto puta ne! Pisanje i čitanje je u školi goli i puki mekanizam, koji se postizava kroz stanovito i kratkotrajno vreme; a svrha škole je dalekosežnija i idealnija. — A sada k stvari! Ja sam mnenja, da je nephodno potrebno, da se za nas sve »Kriegsmaturante« čim pre i bez ikakva oklevanja ustanovi nekoliko mesečni ozbilini tečajevi, gde bi se spomenutim pružila prilika, da nadopune i prošire svoje znanje, da svoje pedagoško znanje što više moguće upotpune i usavrše; ukratko, da prošire svoje duševno obzorje. Da se postigne ova nadasve idealna svrha, potrebno je u prvom redu medjusobno učitelisko sporazumljenje. Iza toga potreban je složni i jedinstveni nastup celokupnog učiteljstva, koje je dužno putem »Zveze« pobrinuti se kod kompetentnih oblasti za što brže ustvarenje tog veoma važnog predloga. Uspijemo li u našem podhvatu, tko srećniji od nas! Prožeti modernim načelima, osnaženi, pomladjeni, obnovljeni i osveženi stupit ćemo veselo i zadovoljno pred poverenu nam dečicu, tu našu jedinu uzdanicu, koja nas gleda očima punim zouzdanja, poverenja i očekivanja. Gledaju nas dečica i njihovi roditelji, gleda nas i sudi svet.

Otvaramo raspravu o daljnoj zvaničkoj i općenitoj naobrazbi učitelja osobitim obzirom na t. zv. ratne maturante.

Uredništvo.

Pouk materinščine v ljudski šoli.

Referat Ivana Vovka.

Nazorni nauk.

Nazorni nauk je v prvi vrsti stvarni pouk, ki je pa v tesni zvezi z jezikovnim. Dasi je njegov namen predvsem ustvariti otrokom predstave in pojme, vendar je jasno, da potrebujejo te predstave in ti pojmi besednega izraza. Ker so pa besede brez odgovarjajočih predstav in pojmov brez vrednosti, zato moremo trditi, da je od uspešnega stvarnega pouka odvisen tudi jezikovni pouk. Zlasti velja to za 1. in 2. š. l., kjer nadomešča nazorni nauk učne predmete, ki se poučujejo v višjih razredih ločeno. Če nam je torej govoriti o pouku učnega jezika, ne moremo prezreti nazornega nauka.

Snov.

Izbira in določitev učne snovi je zelo važna. Najnovejši učni načrti imajo natančno predpisano snov, so torej za učitelja zelo komodni. Dasi imamo predpisano učno snov, po kateri se nam je ravnati, vendar bo dobro, če se tudi tukaj nekoliko pomudim, ker so vsi učni načrti kolikor toliko začasni, torej tudi ta, ki smo ga dobili sedaj. Pač smemo upati, da bo imelo pri sestavljanju bodočih učnih načrtov glavno besedo pedag. naobraženo učiteljstvo, ki bo moglo pri določanju snovi uveljaviti svoje zahteve na podlagi izkustev ter pedagoških in didaktičnih načel.

Snov izbirajmo iz učenčeve okolice in njegovega miljeja; upoštevati nam je kraj, podnebje, domače življenje in družbo, v kateri živi otrok. Pozabiti ne smemo tudi na razliko med mestom in deželo. Gotovo je mnogo takega gradiva, ki ga je treba predelati na deželi kakor v mestnih šolah, da moramo uvaževati to različnost. Ker je ena glavnih zahtev, da bodi pouk zanimiv, da vzbudi v otroku interes, moramo izbirati snov iz neposrednega življenja, ker le to utegne otroka zanimati. Otroku v gorski vasi bom zastonj govoril o morju, plovbi itd., meščan, ki ni bil nikoli na deželi, bo težje razumel o življenju na deželi; kvečjemu se bo trudil s pomočjo fantazije doumeti po svoje. Zlasti ne smemo pozabiti, da se je naz. nauk, kot se je do sedaj poučeval na naših šolah, premalo oziral na novejše kulturne pridobitve, kot so moderni tehnični izumi, ki so toliko pripomogli k splošnemu razvoju.

V splošnem bi moral naz. nauk obdelati sledečo snov:

1. Dom in šola. 2. Ulico in igrališče. 3. Naravo. 4. Letne čase in vremenske izpremembe. 5. Praznike. 6. Človeško telo. 7. Nekatere živali.

To je le pregled snovi, ki se mora obravnavati mešano, ne morda v tem redu, kot sem jo naštel. Pri obravnavanju se nam je ozirati na letne čase.

Kako se podaja učna snov.

Nazorni nauk zamore imeti uspeh le pod temi pogoji:

1. opazovanje predmetov v naravi, ali pa modelov, nadomestilo je tudi dobra slika, izprehodi v naravo.

2. živahnost pouka. V uvodu mora učitelj vzbuditi zanimanje. Če mi je na pr. govoriti o ladji, bom začel z vožnjo ali kakšnim doživljajem otrok samih. Živahnost se doseže tudi, če pustimo, da predmeti sami pripovedujejo svoje življenje. Knjiga pripoveduje svoj postanek. Živali pripovedujejo svoje življenje. Za to nam je pisatelj Erjavec podal vzorne vzglede.

3. učitelj izprašuje, otroci odgovarjajo, in sicer, kar so sami doživeli ali doživljajo, učiteljeva naloga je, da drži red, da ne nastane anarhija v razporedbi. Otroci morajo dobiti končno skladno in logično celoto, ki je izražena v nekaterih stavkih. Novi izrazi se ponavljajo, tudi v zboru in napišejo na tablo.

Učna slika bi sestajala iz sledečih delov:

I. Uvod in razvijanje kot omenjeno zgoraj.

II. Združevanje: v kratkih stavkih se precizira obdelana tvarina.

III. Vaja, ki obstoja v izpraševanju in ponavljanju, risanju, povesti, ki se nanašajo na predmet, dramatični dvogovori z mimiko in z nepretiranimi kretnjami.

Čitanka.

Čitanka je glavni steber jezikovnega pouka. Seznanja otroke z našim leposlovjem, ki je vzgojnega pomena in tvori podlago za slovniški pouk. Najpoprej bi hotel povdariti, da bi morali imeti v ljudski šoli dvoje čitank: eno za pouk v realijah in drugih predmetih, ki se na ljudski šoli ne poučujejo do sedaj še sistematično in ločeno, druga čitanka pa vsebuj samo leposlovne spise vseh vrst. In o tej čitanki nam je govoriti. Posebno naj bo zastopano v njej narodno slovstvo: pripovedke, pravljice, legende, pregovori, uganke, potem pa tudi umetniški dovršeni proizvodi naših literatov, epske, lirske in dramatske vsebine. Tudi bi bil jaz za to, da bi dobili otroci čitanko v dveh ali treh letnih obrokih, t. je. tekom šolskega leta dve ali tri knjige, seveda manjšega obsega. Zapomnimo si posebno to, da preberimo, obravnavajmo če je le mogoče celo knjigo tekom leta.

Z ozirom na raznovrstnost vsebine je tudi obravnavanje posameznih beril različno. Tozadevno bi razdelil berilne sestavke takole:

1. sestavke, ki jih natančneje, obširneje obdelamo. Obdelava obstoja v razlaganju, čitanju, obnavljanju ustnem in pismenem. To velja zlasti za pravljice in pripovedke, basni, daljše prozaične sestavke pisateljev, balade in romance, skratka epske proizvode.

2. sestavke, ki jih prav kratko podamo. Navadno pride v poštev samo učiteljevo predavanje in čitanje. To velja zlasti za lirične pesmi in podobne proizvode v nevezani besedi.

3. pregovori in podobno blago,

4. uganke,

Na podlagi tega razlikovanja bi imeli sledeča obravnavanja:

1. prosto podavanje,
2. uglabljanje,
3. razvijanje,
4. uporaba.

Prosto podavanje obstoja v tem, da učitelj pripoveduje, čita, nato berejo učenci, pri tem pride razlaganje neznanih besed in izrazov. Proizvodi umetnikov, ki se odlikujejo po lepoti in izvirnosti sloga in jezika, kakor tudi oni pretežno lirske vsebine, se obravnavajo zelo kratko. (Dalje.)

Misli o mladinskem Cankarju. Mnogo je napisal Cankar za odrastle, veliko pa tudi za mladino. V njegovih delih leži pa tudi bogat zaklad mladinskega slovstva. Treba je le veščega človeka, ki bo znal izbrati iz njegovih del bleščeče kristale za našo deco. Skoraj vsaka njegova knjiga hrani odlomek, ki bi se lahko uvrstil v mladinsko književnost. Posebne dragotine vsebujeta knjigi »Za križem« in »Moje življenje«.

Nobeno polurno ali celourno pridiganje ne more tako vplivati na otroka, kakor samo ena povestica iz omenjenih dveh knjig. Zlasti zadnja vsebuje več naravnost pretresujočih dogodbic o človeški trdosrčnosti in neusmiljenosti z živalmi. Dokler ne izide mladinski Cankar, pa se poslužimo njegovih knjig mi učitelji. Berimo otrokom njegove »s krvjo« pisane povestice in jih tako pripravljajmo, da bodo oni, ko dorastejo, tem globlje umeli in čutili našega velikana.

Vem, da se bo čul na te moje besede iz marsikaterega kota godrnjav glas, naj ne prihajam s tem na dan. A vkljub vsemu pojdem svojo pot in mojih svetih misli ne more onečastiti nobeno skovikanje. C. Drekonja.

M. MIKUŽ:

Zgodovinski pouk.

(Konec.)

IV. Razvrstitev in obravnava zgodovinske snovi.

Zgodovina spada v vsa šolska leta. To je zahteval že Komensky v svoji knjigi »Didactica magna« in zahteva danes vsak metodik. Razločevati pa se morajo pri tem tri stopnje. K prvi stopnji spadajo prva tri, k drugi četrto, k tretji pa zadnja štiri šolska leta.

Na prvi ali nižji stopnji ima zgodovinski pouk nalogo, da vzbuja zgodovinski čut in se vadijo učenci v pripovedovanju. Tako se ti pripravljajo prva tri leta tudi pri zgodovini, kakor pri drugih predmetih, za poznejši pouk. Snov za to stopnjo dajejo bajke in povesti, — zlasti o domačem kraju — šole, cerkve, gradovi, razvaline, spomeniki i. dr. To snov mora poiskati vsak učitelj v svojem kraju. Na tej stopnji naj vzbuja zanimanje detajlirana snov sama. Pripoveduje naj se v pravljičnem tipu. Na čas se ni treba ozirati, kajti otroku je v teh letih vseeno, v katerem stoletju se je kaj zgodilo.

Na drugi stopnji t. j. v 4. šolskem letu se mora narediti precejšen korak dalje. Dovršiti je treba pripravo za pravi zgodovinski pouk. Poučevati se mora tako, da čutijo učenci sami in se zavedajo, da je treba razvrstiti snov kronološko. Na tej stopnji tvori zgodovinski pouk prehod od nekronološkega razvoja h kronološkemu.

Na višji stopnji, t. j. v zadnjih štirih šolskih letih, se začne pravi zgodovinski pouk. Snov se razvrsti kronološko, ker le taka razvrstitev je naravna in vzbuja zanimanje. Če se vzame regresivna pot ali kombinirana — nekaj progresivno, drugo regresivno — je to protinaravno in s tako razvrstitvijo se ne more zadostiti praktičnim nalogam zgodovine. Tudi razvrstitev v koncentričnih krogih ni dobra. Ne odgovarja psihološkim zakonom. Ponavljanje zmanjšuje zanimanje in vzame mnogo časa.

Na tej stopnji se podajajo obširne zgodovinske ali kulturne slike, ki se vjemajo s celimi zgodovinskimi dobami, da postane učencem jasno, kako je napredovala prosveta. Tako poučevanje pa tudi povzdigne zgodovinsko umevanje in vzbuja zavest, ki je potrebna v izobrazbo značaja. Tega pa ne dosežemo, če jemljemo le zgodovinske osebnosti.

Zgodovina se ne poučuje v oddelkih, temveč ves razred skupaj, da se ne izgublja čas in ne cepi učiteljeva moč. Vsled tega se razdeli vsa zgodovinska snov na toliko delov, kolikor je v razredu šolskih let. Vsako leto se vzame en del celotne snovi, vsa pa v toliko letih, kolikor je šolskih let v dotičnem razredu. Primer: Na trirazrednici sta v III. razredu 5. in 6. šolsko leto, zato se razdeli vsa snov za ta razred na dva dela in se jemlje menjevaje vsako leto en del. (Kolobarjenje). Popolnoma kronološko se zamore jemati zgodovina le na šolah, kjer je v vsakem razredu samo eno šolsko leto. Na šolah nižjih kategorij pa je nemogoče razdeliti zgodovinsko snov na več enoletnih delov tako, da bi slišali vso snov v kronološkem redu za svojega dvo- ali troletnega pohajanja v isti razred vsi učenci, ki se deloma menjujejo vsako leto. Vsled tega morajo priti na vrsto vsako leto slike iz različnih dob, ki se razvrste kronološko.

* * *

Kakor mora odgovarjati zahtevam sedanjega časa izbrana zgodovinska snov in njena razvrstitev, tako mora odgovarjati današnjim zahtevam tudi njena obravnava. Za dobe pripovedujoče zgodovine so se vtepala šolarčkom v glavo gola imena vladarjev in letnice, kar se še do danes ni popolnoma iztrebilo iz naših šol. Še sedaj se pogosto največ obdeluje politična zgodovina, ki je učencem najmanj razumljiva in jih najmanj zanima. Učenci se pogosto tudi še sedaj uče na pamet letnic, imen in zgodovinskih dogodkov, pa še to velikokrat brez zveze, pri čemer malo ali nič ne mislijo. S takim poučevanjem izgubi zgodovinski pouk vso svojo izobraževalno in vzgojevalno moč. «Zgodovinski pouk, ki podaja samo številke, datume in imena, je popolnoma brez smotra, izobrazuje le spomin, notranjega človeka pa popolnoma pusti.« (Körner). Tako poučevanje je komodno, toda dolgočasi se pri njem učitelj in učenci. V času poučujoče zgodovine se je pa dostikrat le prazno moraliziralo.

Bijološka metoda se v novejšem času skoraj popolnoma opušča, ker se zgodovinskim osebam ne pripoznava vzvišenega stališča, ker zanimajo bolj dejstva kot osebe in ker ne odgovarja bistvu zgodovine in ne smotru zgodovinskega pouka. Danes se najbolj priporoča hevristična ali razvijajoča-vpodobljajoča metoda. Imenujejo jo tudi Herbart-Ziller-Reinovo metodo. Prvi jo je ustanovil, druga dva sta jo pa izpopolnila. Pri pouku po tej metodi morajo učenci sami delati, opazovati, misliti, čutiti, soditi, sklepati itd. »Učence pa je treba vedno pripraviti k temu, da bodo iskali povsod sami razvoja«. (Tecklenburg).

Opravičena pa je zahteva po prosti metodi tudi za zgodovinski pouk, kajti ta učitelj bo imel boljše uspehe po tej, drugi po oni metodi. Tudi različna snov zahteva različno metodo. Vselej pa mora biti ta prikrojena po vseh pedagoških in psiholoških pravilih, sicer se ne sme imenovati metoda.

Ker je zgodovinska snov zelo abstraktna in je vsled tega velika nevarnost, da operiramo vprav pri zgodovinskem pouku s praznimi besedami in izreki namesto s pojmi, zato se mora obravnavana snov temeljito ponazorovati. »Ne opazovati gradov, temveč gotov grad, ne utrjenih mest na splošno, temveč določeno mesto, ne opisovati, kako se je oblegalo, temveč gotovo oblegovanje, ne opisovati stanja v srednjem veku sploh, temveč stanje v domovini itd«. (Tecklenburg). Ako lahko peljemo učence k zgodovinskemu objektu, se ne smemo zadovoljiti z njegovo sliko, skico, ali celo samo z opisovanjem.

Za vsako znamenitejšo zgodovinsko napravo naj se izbere posebno tipičen primer, na pr.: za izobčenje, interdikt i. dr. Da se pojasni podložnost kmetov, naj se vzamejo konkretni vzgledi iz domače zgodovine: o davkih, desetini, roboti, preskrbovanju gosposkinih psov, i. dr. Najdemo jih v S. Rutarjevi »Zgodovini Tolminskega«. V ponazorovanje naj se uporabljajo: narodne in umetne pesmi zgodovinske vsebine, domače pravljice in pripovedke, ljudski običaji, imena krajev, rek in gora, pregovori, izkopanine, umotvori, upodobljajoče umetnosti, skice, razglednice itd.

Uporaba zgodovinskih spomenikov in drugih zgodovinskih predmetov pri zgodovini vzbuja obenem pri učencih zmisel za te reči in jih opozarja na njihovo vrednost. Uporabljanje raznih umotvorov pri zgodovinskem pouku pa vzbuja zanimanje zanje. In obravnavanje zgodovinske snovi, ki je dala narodu in pesniku povod pesniti, ter je potisnila slikarju čopič in kiparju dleto v roko, daje podlago za umevanje umotvorov. Umetniške slike in kipi so seveda na deželi velika redkost. V šoli jih je mogoče nadomestiti z umetniškimi razglednicami. (Gelj članek: »Umetniške razglednice v ljudski šoli«. »Učiteljski list«, št. 16, l. 1920!)

Zgodovina pa ne sme stati osamljena, temveč se mora vedno uporabljati pri drugih predmetih, n. pr. pri ustavoznanstvu, učnem jeziku, geografiji, računstvu, petju, risanju, lepopisju in tudi verstvu. Poleg tega je treba vedno opozarjati učence na zgodovinske povesti in zgodovinske spise v raznih knjigah šolske knjižnice, kajti naloga šole je usposobiti učence, da so zmožni si izpopolnjevati pozneje s čitanjem zgodovinsko znanost, do česar jim more razvijati sposobnosti, ki lahko pozneje njeno delovanje izpopolnjujejo in dovršijo, sposobnosti torej, ki naj učencu kedaj nudijo zmožnost, da se bo sam dalje izobraževal«. (Osvald).

L.:

FRAGMENT.

Danes, ko se toliko piše o protežiranih Slovencih v bivši Avstriji, mi prihaja v spomin sledeči dogodek: V času vojne sva služila v Trstu z Nemcem, Dunajčanom, igralcem po poklicu. Neko nedeljo greva na izlet na Opčino. Na tamkajšnji šoli se je blestel napis: »Scuola popolare slovena«. — Moj tovariš to prebere, me začudeno pogleda ter vpraša: »Kaj je tukaj dosti Slovencev?« — »Sami Slovenci so,« mu odgovorim. »Čudno, čudno — pa tak napis! To je najhujša ironija, ki je mogoča pod solncem!« Rekel sem mu: »Kaj hočeš, ta kraj spada pod tržaško občino in take so postave — seveda samo za Trst na vsem svetu.« On na to: »Naj bo karkoli hoče, to je škandal in celo mi, flegmatični Dunajčanje, bi razbili v takem slučaju Opčino, Trst in Dunaj. Vi Slovenci ste res miroljuben narod — jaz vas odkrito občudujem...«

F. KLEINMAYR:

Šolski muzej.

(Konec).

Oddelek za učila nam je istotako krvavo potreben iz praktičnega vidika. Z učili je bil vedno križ, je in bo. Še dandanes vse preveč učimo z besedo. To pa ni naša krivda, ker so bile naše šole z učili vedno najslabše zaniti bilo nikoli govora. Računalo, tako, kakor bi bila vanj udarila božja jeza, gibljiva abeceda, ki ji manjka po par črk, par fizikalnih aparatov, ki so odpovedali z ozirom na svojo nizko nakupno ceno že vsako službo, našopana lisica z repom ali brez repa — dar rodoljubnega, šoli naklonjenega lovca ... in kar si še kaj več videl, bil je le nerazumljiv slučaj in imenovanja malo vreden. Zdaj po vojni pa na mnogih šolah še tega ni. Zaman je pričakovati vse od »zgoraj«, učiteljstvo mora samo na delo, čimprej je možno. In pričeti moramo kakor stari narodi v predzgodovinski dobi — z medsebojnim barantanjem. Seveda najprej nabirati, potem barantati. Za tako barantanje pa moramo imeti neko središče (centralo). To pa se najlepše združi s šolskim muzejem.

Načrt je čisto enostaven: Učitelji nabirajo na deželi s pomočjo svojih učencev razne prirodnine svojega okraja (rudnine, botanične zbirke, metulje, hrošče itd.) ter izdelke domače industrije, na način, da je razviden genetični postanek izdelka. Dalje izdelujejo s pomočjo učencev modele tamošnjih stavb, gospodarskih poslopij, kmet. orodja itd. V mestih se otroci zopet pečajo z izdelovanjem geometrijskih likov (kartonaža) itd. Obmorska mesta lažje poskrbe morske predmete ter vzorce prekmorskega blaga. Kjer je veleobrt razvita, se dado sestaviti vzorci njenih izdelkov po zgoraj omenjeni metodi. Tu zbirajo stare peneze, tam pokrajinske razglednice itd. Vse pride v šolski muzej, kjer se zbirke urede, izpopolne, razstavijo ter zamenjajo. V muzej spadajo tudi druga učila, ki jih s priprostimi pripomočki izdela ta ali oni učitelj. Taka učila so često duhovito zasnovana, praktično dobro preizkušena in vendar širša šolska javnost o njih nič ne ve.

To bi bil le kratek očrt. Obiskovalec muzeja bi kot šolnik spoznal marsikaj, kar bi mu prišlo prav in stopil bi v dogovor.

Muzej bi poskrbel tudi potom tiskanega letnega poročila ter periodičnih objav v »Učit. listu«, da dozna vsak učitelj o stanju učil, ki jih ima muzej na razpolago, da se lahko tudi pismenim potom obrne do centrale. Muzej pa bi hkrati istim potom dajal nove iniciiative.

Seveda bi morali izposlovati, da bi bile vse pošiljatve naslovljene na muzej, ali od muzeja poslane šolam, poštnine proste kakor uradne pošiljatve, ker bi sicer ravno v tem pogledu stroški precej narasli.

Tretji oddelek šolskega muzeja bi se pečal z mladinskim slovstvom. Njegova naloga bi bila prilično:

1.) ustanoviti centralno knjižnico mladinskih spisov;

2.) posredovati šolam nabavo mladinskih knjižnic;

3.) voditi seznam naši mladini primernih spisov. Služila bi v tem pogledu tudi zbirka ocen mladinskih spisov izrezana iz časopisja;

4.) zalagati mladinske knjige ali samostojno ali v zvezi z učit. »Zvezo«, ali kakšnim drugim založništvom.

* * *

Za vse to se hoče denarja — priznavam. Da bi takoj mislili na razne podpore, seveda ni umestno. Če imajo priti podpore, bodo tudi prišle. V prvo pa bi bili navezani na lastno moč. Ta pa na vse zadnje ni tako mala. Menim, da bi se dal šolski muzej ustanoviti v okrilju naše »Zveze«. Vsak učitelj kot njen član bi prevzel nekaj dolžnosti in nekaj pravic do dobrot muzeja. Poseben pravilnik bi to natančneje določil.

Na vsak način pa se ne smemo strašiti nekoliko žrtev, bodisi oblika oživotvorjenja deželnega šolskega muzeja že ta ali ona.

Ako ne mislimo na okrajne šolske muzeje, kar se mi dozdeva iz raznih razlogov manj praktično, potem bi moral biti sedež pokrajinskega muzeja v Trstu, in sicer za začetek na kakšni okoliški šoli ob železniški progi.

Želim o tej stvari še kaj in morda obširneje govoriti, prej pa bi rad čul mnenje svojih tovarišev. Dodam pa takoj, da ni treba, da bi se vsi nameravani oddelki takoj hkrati ustanovili, zadostuje da začnemo z enim.

R. B.:

Umetnost v šoli.

Marsikdo bi rekel: »Kaj bi z umetnostjo v šoli, saj je otroci ne razumejo. Počakajmo, da otroci izstopijo iz šole, potem je čas, da se seznanijo z umetnostjo, potem gredo v gledališča, na koncerte, v muzeje.« A zakaj nas jezi v gledališču brezumno smejanje ljudstva ob predstavah, ki jih desetina ne tolmači pravilno? Čudimo se indiferentnosti gotovih slojev za razstave upodabljajočih umetnosti, za glasbo. Nekako razdraženi in užaljeni se čutimo, kadar vidimo to zehanje pri koncertih, ali čujemo brezmiselno, naravnost komično presojevanje umotvorov. — Mar naj bo uživanje umetnosti le prednost priviligiranih slojev? Ali nima vsak človek pravice, stopiti v njeno svetišče? Kolikim je postala umetnost pribežališče v temnih urah, tolažilo v nezgodi! Koliko se jih je ob gojenju te osrečevalke človeštva obvarovalo zla, da celo rešilo iz nižin življenja! — Ali bi bolniku odtegovali lek, trpečemu tolažilo, hrepenečemu uteho? Skopost, bi bilo to, brezsrčnost. — Med ljudstvo torej z umetnostjo! Odprimo ji duri že v ljudsko šolo! Umetnost je jasna bela deva, ki se počuti dobro med neukuženimi dušami. Na stežaj ji toraj otvorimo duri! Nudimo otroku priložnost, da se navdušuje ob njej, da že zgodaj pogleda v njene svetle oči.

Ne mislim sedaj, naj pitamo malčke z visokimi klasičnimi umotvori; ne »vsako ob svojem času — kakor mati narava,« pravi Komensky; nekako razpoloženje v duši pa je kaj lahko ustvariti; otrok hrepeni po tem, oklene se vsega kar je lepo z navdušenjem, z ljubeznijo, z žarečimi očmi in s toplim srcem. — Toda bojiš se, udariti te strune otrokovega srca? »Nisem strokovnjak v umetnosti, praviš? Varaš se, tega ni treba. Potem bi bila umetnost le za bele vrane.« — »Kako naj jaz uberem one mehke strune, disonanca bi zadonela.« — Varaš se! Srce imaš, ljubezen za lepoto tudi, ako imaš poklic za učitelja. Treba je le otroku uglobiti čustvenost, gojiti lepočutje in podlaga je ustvarjena.

Vir vseh višjih čustev je narava. Zatorej učimo otroke, da čitajo v čarobni knjigi narave, ki povzdigne utrujeno dušo iz vsakdanjega življenja, ter jo napolni z ljubeznijo in harmonijo. Odprimo otrokom oči, da gledajo; odprimo jim ušesa, da slišijo in srca se jim bodo odprla sama ob sebi.

Koliko se da storiti pri šolskih izprehodih! Odtrgaj cvetlico, pokaži jo učencem. »Kako je lepa!« ti poreče prvič. V drugič ti jo prinese učenec sam. Kadar zaslišiš ptičje petje, daj znamenje, da se vsi ustavijo in prav tiho poslušajo; ravno tako ob kakem potoku, da slišijo žuborenje valčkov. Sploh jih opozarjaj na one tisočere glasove v naravi, za katere je hrup sveta gluh. Jaz mislim, da je učinek enega takega izprehoda zelo velik. Saj otrokom narava ni tuja, ravno šola je ona, ki jim jo odtujuje. Ako si pa učitelj prizadeva, da utrdi vez med otroci in naravo vedno bolj in bolj, mu to gotovo ne bo težko. Pridobil si bo srca za vse vzvišeno in lepo in brez strahu bo smel tak učitelj podati otrokom naravo v drugi obliki — v obliki umetnosti. Saj narava in umetnost si dajeta roko; brez narave ne bi bilo umetnosti. Učitelj bo vzel v roko lepo sliko in jo postavil pred učence — bral jim bo lepo pesem, zaigral bo mehko melodijo na harmonij — brez besed, brez razlaganja in onega trganja, kakor bi trgal liste lepe rože; — podaj otrokom umotvor takega kakor je in otroci ga bodo uživali.

Treba je pa zelo paziti, kaj podaš otroku. Da umotvor prav učinkuje na nas, je treba, da se popolnoma vživimo vanj. Tega učitelj ne sme pozabiti. Ako podajamo otrokom prezgodaj umotvore, ki so njegovi duši tuji, potem je to pač izgubljen čas in zanimanje za take reči bo padlo. Umotvori so v šoli le sredstva, s katerimi vzbujamo v otrocih ljubezen do umetnosti in spoznanja vsega lepega. Pravo spoznanje umetnosti pride veliko pozneje, ko je človek že zrel in se sam uglobi v ta ali oni umotvor. Šola je le priprava, vzbuja takorekoč razpoloženje za umetnost.

Otrokom se mora razviti lepočutje in s tem umetniško čutje povsod, pri vsaki priložnosti. Zato skrbimo, da bo cela okolica otrokova taka, da se naslaja vedno ob harmoničnih stvorih. Kakšne so navadno naše šolske sobe? Štiri bele stene, visoka okna in vrata. V sobi pult, klopi, peč in omara. Na steni visi razpelo in kraljeva podoba. Prvo služi verski, drugo patriotski vzgoji. Ali kako naj razvija šolska soba sama otroku lepočutje in čut za umetnost?

Hvala Bogu, da se je ponekod šola že dvignila iz primitivnosti, in to ravno na deželi, kjer je bila gotovo narava voditeljica. Šole niso več puste kasarne, ampak stoje na samem v lepem vrtiču, svetle in prijazne, da človeka kar mika vstopiti in poučevati, ali pa — se učiti. Taka poslopja razvesele celo okolico. V šolskih sobah pa je vse svetlo, vse v barvah, vse nekako domače. Oko postaja na lepih slikah in dišečih cvetlicah. Med one stene, ki so bile nekdaj tako puste in strahovite, je stopil nov duh: luč, barva, veselje. In ta veseli duh se razpleta potem tudi med učiteljem in učencem. Tu se odpro oči za vse, kar je lepo, tu se odpira tudi srce za vse, kar je visoko in plemenito. A otrok naj tudi ve, da sam lahko pripomore k lepšanju svoje okolice. Priliva naj sam rastlinam in reditelji naj menjajo vsak teden, da imajo priložnost vežbati svoj zmisel za red in snago in razviti svoj okus. Ne bojimo se, izraziti pred vsem razredom svojo sodbo o praktični, okusni obleki, ki jo nosi kak otrok; s fino taktiko seveda, ki ne žali drugih, in ne budi ošabnosti. Kakor iz zdravstvenih, tako iz estetskih ozirov naj učitelj skrbi za lep telesni razvoj svojih učencev in naj goji telovadbo in v zvezi ž njo rajanje. Sploh bodi vsak gibljaj estetiški in učitelj naj nikar ne pozabi, da mora biti tudi v tem vzgled svojim učencem. Mnogo se da tudi storiti za razvoj lepočutja pri zemljepisju in zgodovini, s tem da pokažemo učencem kolikor mogoče slik in razglednic o naravnozanimivih krajih, a tudi o slavnih stavbah in kipih. Kako mikajo učence hodniki in stene, na katerih visijo umetniške slike!

Umetnost v šolo torej!

A naj ne bo samo pri posameznih predmetih naša vzgoja umetniška. Ves pouk naj prevladuje tisti fini umetniški ton, — ker je sploh celo delovanje v šoli tudi umetniško. In smoter učitelja naj ne bo samo kolikor je pač mogoče razviti umetniški čut, ki spava v vsakem človeku, ampak ustvariti sploh iz otroške duše, ki mu je izročena, svoj umotvor.

Književna produkcija 1920 v Primorju

Sestavil E.

V letu 1920 so izšle v slovanskem Primorju naslednje slovenske knjige: 1. Leonid Andrejev: **»Antisa«.** Drama v štirih dejanjih. Iz ruščine preložil Ivan Vovk. Zal. Tiskarna »Edinost« v Trstu. — 2. **»Božje solze«.** Povesti in slike. Poslovenil Alojzij Gradnik. Zal. »Narodna tiskarna« v Gorici. (Glej Fr. L. oceno v »Učit. listu« II., št. 2.) — 3. **»Burke in šaljivi prizori«.** Zal. »Narodna tiskarna« v Gorici. (ocena: —c U. list I., št. 5.) — 4. Damir Feigel: **»Bacili in bacilke«.** Humoreske. Zal. »Narodna tiskarna« v Gorici. (A. Š. v U. listu I, štev. 12). — 5. **Koledar za prestopno leto 1920.«** Uredil dr. A. Pavlica (Letnik I.) Drugi natis. Zal. »Narodna tiskarna« v Gorici. — 6. **»Koledar za navadno leto 1921.«** Uredil dr. A. Pavlica. Letnik II. Zal. »Narodna tiskarna« v Gorici. (Fr. L. v U. l. II. štev. 2.) — 7. **»Pesmarica«.** Zbirka narodnih in drugih pesmi. (Uredil Alojzij Gradnik).) Zal. »Narodna tiskarna« v Gorici. — 8., **France Prešeren: »Krst pri Savici«.** Zal. »Narodna tiskarna« v Gorici. — 9. **Fr. Starovaški: »Za tretjo gorò«.** Pet aktov iz trgovskega življenja (J. Pahor v U. listu, I. štev. 19.) — 10. **Karel širok: »Jutro«.** Samozaložba (J. Pahor v U. listu, I. št. 3.) — 11. **O. Wilde: »Pravljice«** Poslovenil Al. Gradnik. Naslovne okraske narisal A. Bucik. Zal. »Narodna tiskarna« v Gorici. (D. A. Budni v U. listu, I., štev. 2.) — 12, **»Zgodovina Italije«.** Zal. »Zn.- zal. zavod« v Trstu.

K poglavju o naših dolžnostih. Čeravno se je že tov. Superbus dotaknil v 2. številki letošnjega lista važnega vprašanja sodelovanja celokupnega učiteljstva pri našem časopisju, posebno pa še pri stanovskem listu, se vendar zopet danes povračamo nanj. Ne mislimo pa morda ponavljati njegovih besed, niti spuščati se v brezplodno pridiganje, ki itak nič ne zaleže, pač pa hočemo opozoriti na posledice, ki jih prinaša ta splošna apatija do stanovskega lista. Par ljudi je, ki se trudi ž njim in ga zalaga s potrebnim gradivom. Iz pisma, ki smo ga prejeli nedavno od enega izmed teh požrtvovalnih in zavednih ljudi, pa posnemamo, da bo vsled zanikrnosti večine izgubila tudi manjšina vsak interes v tem delu. Ker so besede našega tovariša upravičene in obenem ostra obsodba razmer, ki so zavladale v zadnjih letih pri nas, naj citiramo iz tega pisma par stavkov, napisanih na račun in naslov marsikoga: »S temi (namreč: članki) hočem po svoji moči zalagati list. Povem pa že vnaprej, da ne bom ostal večen idealist. **Učiteljev je veliko, med njimi mnogo sposobnih, da kaj napišejo.** Čemu bi se trudila in ubijala samo peščica ter zapravljala denar in čas na račun drugih?« — Tovarišu-sotrudniku je njegov živi temperament diktiral morda nehote — resnico. Tudi idealist se mora končno naveličati hlapčevske vloge, ki mu jo nalaga s svojo indiferentnostjo — realistična večina.

IZ ORGANIZACIJE.

„Učiteljsko društvo za Trst in okolico“. Dne 6. marca t. l. ob 10ih se vrši v vrdelski šoli REDNI OBČNI ZBOR s sledečim dnevnim redom: 1) Pozdrav predsednika. 2) Tajnikovo poročilo o društvenem delovanju. 3) Blagajnikovo poročilo. 4) Volitev: a) predsednika, b) 10 odbornikov, knjižničarja, treh namestnikov, dveh pregledovalcev računov in razsodišča. 5) Razno. Priporoča se polnoštevilna udeležba. ODBOR.

»Goriškemu učit. društvu« v odgovor. Na nenavadni javni poziv v zadnjem »Uč. listu« izjavlja vodstvo »Zveze«, da bo poročalo vsestransko in podrobno o svojem delovanju na prih. delegacijskem zborovanju v Postojni. — Mimogrede le omenja, da je prejelo od delavn. »Gor. učit. društva« od zadnjega delegacijskega zborovana, ki se je vršilo začetkom avgusta 1920. dalje en sam edin dopis in še ta v neki osebni zadevi tov. Mermolje. List je bil datiran s 24. nov. 1920., a je prišel 5. dec. Dne 7. dec. je bil član vodstva pri komisarijatu in istega dne popoldne je poročal tov. Mermolji o uspehu posredovanja. — Za vodstvo: Ant. Germek, t. č. predsednik.

Izvleček iz III. odborove seje »Slov. učit. društva za Istro«. (3. II. 1921.) Predsednik omenja, da se ni mogla vršiti odborova seja, kjer bi prišla na dnevni red volitev člana v okrajni šolski svet, in to vsled prekratkega roka za odpošiljatev glasovnic. Zato so sklenili podpredsednik, blagajnik in tov. Cerut s pridržkom, da se to potrdi pri prihodnji seji, da naj odda učiteljstvo bele glasovnice, in sicer zato, ker se volitev ni vršila zakonito in ker je slov. učiteljstvo slutilo namen šolskih oblasti, da se izvoli it. nacjonalist. — Sindakat it. učiteljev je razposlal na posamezne tovariše(ice) vabila, da naj oddajo svoj glas v prilog socijalistu Zorzenonu, našo organizacijo pa je kratkomalo prezrl. Vsled prekratkega roka ni moglo priti do nikakega kompromisa s sindakatom. Zaradi volitev, ki so se vršile nezakonito in ker so nekateri naši tovariši(ice) dobili glasovnice prepozno, je vložilo »Učit. društvo« na pristojno oblast priziv. V slučaju, da volitev razveljavi, se lahko doseže med nami in sindakatom kompromis; o tem pa bomo razpravljali na prihodnjem občnem zboru. — Blagajnik se pritožuje zaradi nerednega plačevanja članarine. Zaraditega se sklene pozvati v »Uč. listu« vse tovariše(ice), naj redno plačujejo, ker je treba račune pri »Zvezi« redno poravnati. Neredni plačniki, se bodo objavili v stanovskem glasilu. — »Zvezo« se prosi, da ukrene vse potrebno v svrho regulacije penzij učit. upokojencem. Naproša se podpredsednika, da sestavi prošnjo za civ. komisarijat v Koper in Volovsko, da odmerijo učiteljstvu dvojni delež aprov. živil. Sklene se tudi poslati na gen. civ. komisarijat prošnjo, da preskrbi učiteljstvu in njegovim družinam oblačila in obuvala po znižani ceni.

Publikacije »Šolske Matice«. Opozarjamo vse tovariše(ice), da pridejo knjige SŠM za l. 1918. v Trst v prvi polovici t. m. Vsi oni, ki so te že plačali, jih dobe pri predsedniku »Zveze«, Trst, Sv. Ivan, 950. — Članarino za l. 1920. (t. j. 8 L) sprejemajo prejšnji poverjeniki, ti pa naj pošljejo nabrano članarino z imenikom vred **najkasneje do 8. t. m.** predsedniku »Zveze«. Temu naj pošljejo tudi ostali tovariši(ice), če kje nimajo svojega poverjenika. — Kdor želi knjige tudi iz l. 1919., naj to posebe omeni. — Kako je s temi knjigami, pojasnimo v prihodnji številki našega lista.

ŠOLSKE VESTI.

Za upokojeno učiteljstvo Istre. Deželna oblast v Istri je določila da se k draginjskim dokladam istrskega upokojenega učiteljstva doda nov povišek, in sicer z veljavnostjo od 1. novembra 1919. v sledeči izmeri: 30% pri prvih 1000 lirah pokojnine in 15% pri drugih 1000 lirah pokojnine, tako da znaša sedanja draginjska doklada upokojencev 80% oziroma 40% temeljne pokojnine. — Ista deželna oblast je z ozirom na izvanredno doklado, ki jo izplačuje država v poslovnem letu 1920 - 21 svojim upokojencem in njih vdovam in sirotam, tudi določila, da bodo od 1. julija 1920 dalje deležni te izvanredne doklade tudi istrski deželni upokojenci ter njih vdove in sirote, in sicer v znesku mesečnih 60 lir prvi, v znesku 40 lir pa drugi. Zastanki se bodo izplačevali v teh dneh.

Literaren glas o »Novem rodu«. Mladika« piše v svoji 3. številki o našem mladinskem listu sledeče: Danes so razmere prisilile primorsko učiteljstvo, da je pričelo izdajati svoj mladinski list: pomanjkanje šolskih knjig in mladinskih spisov ter zaprtje proti našemu kulturnemu središču. Prva številka »Novega roda« in poizkus, to je že dovršeno delo po vnanjosti in po vsebini. Mislim, da ne pretiravam, če trdim, da ni imel še noben slovenski mladinski list tako prikupne in umetniškem okusu odgovarjajoče opreme kot ravno ta. Slikar Bucik je stopil to pot pred našo javnost z delom, ki mu zagotavlja ime; uredništvo pa je pokazalo, da je zmožno težke in odgovorne naloge v polni meri. Imena sotrudnikov pričajo, da bo list dober tudi zanaprej.

Naš tovariš Štefan Ferluga, šolski ravnatelj v pok. in dolgoletni predsednik »Trž. učit. društva«, je v teh dneh nenadoma obolel. Dragemu tovarišu, ki je osivel v delu za šolo in narod, želimo najiskreneje skorajšnjega ozdravljenja.

Roditeljski sestanek, ki se je vršil v nedeljo 20. febr. ob 4 pop. v škedenjski šoli, je privabil nad 200 ljudi, ki so sledili z živim zanimanjem predavanju. Predavala je gospodična Frida Ščekova o domači vzgoji otrok. V debato sta posegla tov. Kleinmayr in K. Širok in izmed staršev gospa Sancin. Sestanek je uspel kar najlepše.

Razne vesti.

Šolstvo v Sloveniji. Ob začetku šolskega leta 1920-21 je obiskovalo v Sloveniji: 1. otroške vrtce 659 otrok; 2. ljudske šole 168.522 otrok (dečkov in deklic); 3. meščanske šole 3726 otrok; 4. srednje šole 5308 dijakov in dijakinj; 5. obrtne šole 546 dijakov; 6. rudarsko šolo v Celju 84 dijakov; 7. učiteljišča 327 gojencev in 529 gojenk; 8. trgovske šole skupno 832 dijakov in dijakinj; vse šolske mladine je torej bilo na imenovanih šolah **180.605.**

Napredek šolstva v Jugoslaviji. V zadnjih dveh letih je dobila Slovenija 50 novih ljudskh šol, 300 osnovnih šol pa se je razširilo. Poprej je imela le dve meščanski šoli, a še od teh je bila ena (v Krškem) pravzaprav nemška, druga (Postonjska) pa je pripadla Italijanom. Danes pa ima 21 slov. meščanskih šol, a več se jih še ustanovi (Sevnica, Slov. Bistrica itd.) Srednje šole so po številu popolne. Vrhunec pa je dosegla Slovenija glede visokih šol, ker je dobila popolno univerzo, trgovsko akademijo, konservatorij. Seve so tudi stroški za šolstvo ogromni. V državnem proračunu znašajo stroški za šolstvo v celi državi 634 milijonov kron. Od teh odpade na Slovenijo 76 milijonov kron, t. j. sorazmerno največ.

O ustroju gospodnjskih šol v Jugoslaviji. Regent Aleksander je podpiral novo naredbo, ki zadeva ustroj gospodinjskih šol v kraljevini SHS. Naloga tem šolam je, da s teoretčnim in praktičnm poukom usposablja in vzgaja žensko prebivalstvo za razumne, vrle in vzorne gospodinje. Poučujejo se sledeči predmeti: materinščina, računstvo z enostavnim knjigovodstvom domače ekonomije in kuhinjskih stroškov, telesna in duševna vzgoja, fizika s kemijo z vsakdanjega življenja, zemljepis in zgodovina, higijena, nauk o domači ekonomiji, domače gospodinjstvo, žensko ročna dela, tkanje, krojenje, lepopisje in risanje, petje. Pouk traja eno leto. Šolsko leto pričenja 16. avgusta in se končuje koncem junija meseca. Šole so javne ali privatne; slednje se smejo otvarjati samo s privolitvijo ministrstva za prosveto. Učiteljice teh šol so lahko učiteljice narodnih šol, ki so dovršile tečaj gospodinjskih šol v inozemstvu ali v državi ter opravile preizkušnjo.

Šolski problem v Nemčiji. Med mnogimi problemi, ki jih mora rešiti mlada nemška republika, je morda najvažnejši šolski problem. Stara cesarska država je imela poseben sistem šole, ki je bil popolna negacija demokratizma. Pred revolucijo — novembra 1918 — je imela Nemčija 3 vrste osnovnih šol. Ljudska šola je bila namenjena širokim masam ljudstva; za nadaljno izobrazbo je služila nadaljevalna šola (Fortbildungschule). V srednjih šolah so se pripravljali državni nameščenci, trgovci idt. Imeli so tudi nek tip šole, iz katere so izhajali učenci za srednje šole višje stopnje (Vorschulen). Odtod je tudi vodila pot preko srednje šole v univerzo. Ta šolski sistem je našel v zadnjem času mnogo nasprotnikov, ki iščejo poti v mnogoštevilnih razpravah in polemikah za enotno šolo (Einheitsschule). Enotna šola pa ima največjo oviro v pomanjkanju financielnih sredstev, ki onemogočajo vsak večji razmah šolskega delovanja. Kljub temu je načrt preuredbe šolstva že gotov in odvisno je sedaj vse od možnosti njegove uporabljivosti v praksi. Skušajo ga tudi prikrojiti tako, da bo odgovarjal zahtevam raznih verskih konfesij nemškega ljudstva. Ljudsko šolstvo mislijo razdeliti na 4 stopnje: 1. Šole zvane »Simultanschulen«, katere bodo sprejemale učence vseh veroizpovedanj; učenci bodo imeli poseben verski pouk. — 2. Verske šole (Konfessionsschulen), v katerih bodo učenci in učitelji istega veroizpovedanja. — 3. Laiške šole (weltliche Schulen) brez vsakršnega verskega pouka. — 4. Šole zvane »Weltanschaungsschulen«, v katerih pa niso še natančno poznane karakteristike. To bodo najbrž zavodi urejeni po etiško-filozofskih principih. — Tudi če bi se ta preuredba udejstvila, kar je skoraj gotovo, bo njih enotnost izvršena le v tem, da bodo smeli njih učenci pohajati tudi v strokovne in višje šole. — Važna novost je tudi ta, da je zmagal tu — kakor že v Franciji — princip, da ne smejo šolskih voditeljev nastavljati razne šolske korporacije ali pa državne oblasti, ampak, da jih mora voliti za določeno dobo samo učiteljstvo ene ali druge šole. Stvar ni še vpeljana, pa bo gotovo uzakonjena v najkrajšem času. — Nemško učiteljstvo je doseglo lep uspeh tudi v tem, da se bo lahko odslej izobraževalo na vseučiliščih. To pravico učiteljstva je določil v zadnjem času s posebno odredbo minister za šolstvo Haenisch. Vseučiliški krogi so sicer posamič in po »Zvezi akademičnih naobražencev« protestirali proti tej določbi, a je bila preko njih protesta **uveljavljena. Odslej bo imel ljudsko-šolski učitelj v Nemčiji pravico posečati po določenem sprejemnem izpitu vsako univerzo in bo tako deležen znanja in diplom, ki so mu jih dozdaj kratili.**

Ambulantne škole. U Francuskoj ima mesta, čiji stanovnici, stočari po zanimanju, napuštaju svoja sela početkom ranog proleća, penju se visoko u planine sa stokom zajedno i vraćaju se u sela duboko u jesen. Sa sobom vode i decu svoju, koja im čuvaju stoku. Tako se dešava da učenici osnovnih škola napuštaju predavanja još marta meseca, a vraćaju se u školu tek početkom novembra meseca. Usled čega naravno gube i suviše mnogo u svome školovanju.

Da se otklone štetne posledice ovog silom stvorenog stanja, jedan je školski nadzornik došao na misao, da stvori **planinske ambulantne škole.** On je odredio da učitelji i učiteljice, u naročito za to odredjene dane, idu za decom u planine i da ih u vremenu kada su ona slobodna, sakupljaju na odredjena mesta i da im pružaju potrebnu nastavu.

Ovakve škole pokazale su se veoma praktične i veoma su rado primljene od dečijih roditelja, a pri tom dale su veoma povoljne rezultate u pogledu samoga rada.

Odlikovan profesor. Minister prosvete v Jugoslaviji je podelil odlikovanje Sv. Save III. razr. vseučiliškemu prof. dr. Fr. Ilešiču.

Škola na slobodnem vazdulu. Sledujući principu Rousseau da se deci daje nastava u slobodnom vazduhu Francuzi su stvorili i naročito udruženje, kome je zadatak da propagira tu ideju. Ono se zove: Liga za vaspitanje u slobodnom vazduhu. Ligi je glavni zadatak da radi na ostvarenju ideje, da se nastava ne daje u zatvorenom prostoru, već u polju, na slobodnom vazduhu, oslanjajući se na fizičko vaspitanje dece. Ligi nije cilj šport, već ona čak i osudjuje šport kao cilj. Ona u fizičkom vaspitanju vidi samo pomagača i ravnopravnog činioca u razvoju dečjem uporedo s intelektualnim i fizičkim vaspitanjem.

Liga ima već na stotinu odbora i pododbora u Parizu, i okolini. Ona je u samome Parizu ustanovila, pomoću parizlije Bessoneau, prvu školu ove vrste. Ona se sastoji iz jedne vrlo lepe, elegantne i veoma ukusne zgrade, s velikim prozorima i prostranim sobama, ali u koje se ulazi samo radi prenoćišta, a predavanja se u njoj drže samo u krajnje nepovoljnom vremenu, kada je vreme toliko rdjavo, da je nemogućnost držati decu na polju. Svo ostalo vreme deca provode na slobodnom vazduhu, gde se i fizički pravilno razvijaju a gde primaju i celokupnu nastavu iz programa osnovne škole. Predavanja se drže i za vreme zime, kad su deca naravno odevena u odelo, koje odgovora sezoni.

Za znanstvo v Srednji Evropi. Angleški listi poročajo, da se bo z ozirom na to, da je vsled nizkega stanja nemške valute nemogoče nemškim vseučiliščem nabavljati angleške in ameriške knjige v znanstvene svrhe; na predlog lorda Bryeva se je osnovala angleško-ameriška vseučiliška knjigotržna družba za Srednjo Evropo, ki ima namen vzdrževati znanstvene stike med Srednjo Evropo, Anglijo in Ameriko potom nabave znanstvenih knjig kakor tudi z denarnimi sredstvi.

Društvo telovadnih učiteljev za Slovenijo. Dne 16. januarja se je vršil v Ljubljani ustanovni občni zbor tega društva. Za predsednika je bil izvoljen J. Bajželj.

Za zgradbo univerze v Belgradu je na razpolago 20 milijonov dinarjev. Univerza pa bo obstojala iz 14 poslopij, kjer bo: rektorat, pravna, filozofska, tehnična fakulteta, geografski, fizikalni, kemični instituti i. dr.

Za izdržavanje škóla u Jugoslaviji. Ministar unutrašnjih dela izvestio je min. prosvete, da je po traženju ministra prosvete izdalo nalog svima policijskim organima da tačno postupaju po zakonu o opštinama i da najstrožije kažnjavaju one opštinske časnike, koji školi ne budu predavali njen srazmerni deo od svih opšt. prihoda. Toga radi izdat je nalog školskim nadzornicima da svakog meseca podnose izveštaj ministarstvu koje su škole primile, a koje nisu odobravajuću sumu kako bi i ono od svoje strane moglo preduzeti potrebne mere.

»Dijaški dan« v Ljubljani. Dne 8. decembra l. l. je slovensko kat. dijaštvo praznovalo 25-letnico akademičnega društva »Danica« v Ljubljani. Niz slavnosti je potekla resno in svečano. Na predvečer praznika se je zbralo v prostorni dvorani «Ljudskega odra« polno izbranega občinstva, ki je prisostvovala pozdravnemu govoru, deklamaciji pesmi Pavla Golia »Procesija«, slavnostnemu govoru dr. Eng. Besednjaka ter predstavi Strindbergove drame »Velika noč«. Drugi dan so se podali dijaki na dr. Krekov grob, na katerega so položili venec, pravnik Fr. Žužek pa je imel govor. — Popoldne istega dne se je vršila v Ljudskem domu »Akademija«. Dr. Srebrnič je govoril o Mahniču. Sledili so govori, orkestralne točke in deklamacije. Mladi literat Ant. Vodnik je bral nekaj svojih novih pesmi. — Zvečer se je vršil v lepo okrašeni Unionovi dvorani ob udeležbi najizbranejšega občinstva komerz.

Olimpske igre 1920. Za l. 1920 so se Olimpske igre vršile v Antverpenu (Belgija). Prve so se vršile 1896 v Atenah, za l. 1916 (Berlin) pa so vsled vojske odpadle. Lani so se vršile prvič tekme poleg športnih vaj tudi v telovadbi, in sicer proste vaje, oz. vaje z orodjem, drog, bradlja, konj (ena vaja prosta, ena predpisana), tek črez ovire. Igre so mednarodne; k tekmam so dopustili le po 16 do 24 mož enega naroda.

Okrajne in pokrajinske učiteljske konference. Gen. civ. komisarijat za Julijsko Benečijo je — v sporazumu s provizoričnim odborom za pokrajinsko učiteljsko konferenco in zbirajoč predloge iste — povabil šolske okrajne oblasti, sklicati redno okrajno učiteljsko konferenco najpozneje meseca aprila t. l. Razpravljalo se bo o najvažnejših šolskih problemih, vštevši one o reorganizaciji avtonomnih šolskih administracij, o reviziji šolskih provizoričnih zakonov in preosnove ljudsko- in meščanskošolskega reda in o glavnih šolskih osnovah. (Corriere delle Maestre).

Iz upravništva.

Upravništvo naproša one člane »Zveze«, ki imajo v družini po 2 številki »Uč. lista«, da mu odstopijo proti plačilu sledeče številke: 1, 2, 3, 4, 11 in 19 letnika I. in 3. štev. II. letnika. — Opozarja, da prihajajo pošiljatve za »Novi rod« še vedno na »Uč. list« in da so pisma in dopisnice še vedno nezadostno frankirana!

Iz upravništva »Novega roda«. V svrho točnejšega poslovanja našega upravništva, smo prisiljeni naprositi vsa šolska vodstva, da se pri vsaki denarni pošiljatvi sklicujejo na vsakokratno pismeno naročilo, da nam tako olajšajo kontrolo nad številom članov. — Naročila potom posameznih lističev se ne sprejemajo. Vsako naročilo naj se izvrši pismeno in enkrat na mesec. — Za naročnike, ki so že vpisani, a doplačajo kak znesek, naj se to v izkazih, pismih ali dopisnicah, izrecno opomni. Istotako je storiti z novimi naročniki. — Prejeli smo nekaj denarnih pošiljatev, iz katerih ni razvidno, za katere naročnike naj bi bila naročnina. Taka površnost nam povzroča nered v poslovanju in obenem proteste in nepotrebne reklamacije.

Književnost in umetnost

»Novi rod«. Izšla je 2. številka »Novega roda« s sledečo vsebino: 1. S. Sardenko: Na preji (Pesem). — 2. I. Gruden: Na Krasu (Pesem). 3. R. Peterlin-Petruška. Jeseni (Pesem). — 4. Ks. Meško: Mali koroški trpin. — 5. Fr. Bevk: Polžek nese v mlinček (Pesem). — 6. Slika. — 7. Fr. Žgur: Zvonovi (Pesem). — 8. M. M.: Postanek cerkve v Sp. Idriji. — 9. S. Sardenko: Na žagi (Pesem). — 10. M. M.: Idrija pred potopom. — 11. Vl. Levstik: Žerjav in čaplja. (Ruska nar. pripovedka.) — 12. Fr. Bevk: Škratom je plesal. — 13. Slika. — 14. Fr. Bevk: Čudno (Pesem). — 15. Fr. Žgur: Rimska cesta (Pesem). — 16. J. Soklič: Slavni abstinentje. — 17. Pouk in zabava. — 18. Kotiček malih.

»Mladika«. Izšla je 2. številka tega leposlovnega lista z naslednjo vsebino: 1. **Dr. Fr. Detela:** Vampir. — 2. **Z. J. Jovanović-Gradnik:** Ko sem bil na tvojem grobu... — 3. **Dr. Ivo Pregelj:** Strojevodja.—4. **Miran Jarc:** Pri oknu. — 5. **Dr. Joža Lovrenčič:** »Soča voda je šumela...« — 6. **R. Peterlin-Petruška:** Pod brezami — žalujkami. — 7. **France Bevk:** Pri Antonu Kržiču. — 8. **Henrik Sočа:** Najlepši spomin. — 9. **Ksaver Meško:** Zvečer — 10. **Venceslav Belé:** Detinsko blagovestje. — 11. **Venceslav Belé:** Dr. Anton Mahnič. — 12. **Ciril Drekonja:** Zapuščeni. — 13. Za naše malčke. — 14. Iz naše književnosti. — 15. To in ono. — »Mladika« izhaja dne 15. in 30. vsacega meseca. Stane na leto 16 L, pol leta 8 L, četrtletno 4 L. Upravništvo in uredništvo: Gorica, ul. Carducci 2 (Knjigarna).

»Mladika«, 3. štev. ima to-le vsebino: 1. G. Segantini: Ave Marija. (Umetniška priloga). 2. Dr. Fr. Detela: Vampir. — 3. Andr. Čebokli: Skrivnostni domovi. — 4. Ks. Meško: Njen grob. — 5. Z. J. Jovanović-Gradnik: Biserna rosa. — 6. Dr. J Lovrenčič: »Soča voda je šumela...« — 7. Al. Res: Giovanni Segantini. — 8. M. Serao-Gruden: Cvetličarka. — 9. Miran Jarc: Gluhe noči. — 10. Fr. Ločniškar: Poet. — 11. Albert Širok: Zimska. 12. V. Belé: Detinsko blagovestje. — 13. P. Butkovič: Pod Čavnom. — 14. Al. Hrastovska: Misli. — 15. Za naše malčke. — 16. Iz naše književnosti. 17. — To in ono.

Kulturna kronika. Dne 10. febr. je umrl v Zagrebu šol. ravnatelj v pok. in znani pedagoški pisatelj **Davorin Trstenjak.** Pokojnik je bil odličen vzgojeslovec in se zlasti odlikoval na polju ljudske prosvete. — Dne 12. febr. je umrl v Št. Juriju ob južni železnici zdravnik, znani slov. skladatelj dr. **Jožef Ipavic.**

»Album velikih mož«. Ministrstvo prosvete v Jugoslaviji je odredilo, da se izdela »Album naših velikih mož«. Po en izvod tega albuma dobi vsaka šola.

»Svetokret«. Pod tem naslovom je izšel v Ljubljani v hrvaščini pisan list, »list za ekspedicijo na severni pol človeškega duha«, ki prinaša posamezne narobe tiskane stvari. List izhaja samo od časa do časa.

Profesorski list v Jugoslaviji. Centralna uprava profesorskega udruženja bo začela izdajati list, ki bo glasilo vseh sekcij profesorskega udruženja.

Obletnica Karadžićeve smrti. Dne 13. febr. je bilo 57 let odkar je umrl Vuk Štefanović Karadžić, ki je osnoval moderni srbski pravopis in je znan nabiralec srbskih narodnih pesmi.

Naše narodne pesmi na Angleškem. G. Lou je dal natisniti v Cambridgeu večjo zbirko naših nar. pesmi, v kateri bodo one o kraljeviču Marku prvič vse dostopne v celoti angl. publiki.

Vojnović v francoskem prevodu. Znamenita franc.-helvetska revija »La Revue de Gèneve« prinaša prevod I. dela I. Vojnovićeve »Trilogije Sjena« — »U zapadu majskog sunca«.

Strossmayerjev dan. Rojstni dan biskupa Strossmayerja se je dne 5. febr. v vseh srednjih, kakor tudi ljudskih šolah na Hrvaškem in Slavoniji primerno proslavil. Priredila so se predavanja o življenju in delovanju velikega vladike.

† T. Schiedemann. Dne 27. jan. je umrl na Dunaju v starosti 74 let znani nemški zgodovinar Theodor Schiedmann.

Fr. Levstik: »Izbrani spisi za mladino«. Priredila Fr. Erjavec in Pavel Fleré. Z risbami okrasil Ant. Koželj. Strani 221. V Ljubljani, 1921. Izdala, založila in natisnila »Učiteljska tiskarna«. Stane broš. 46 K, eleg. vezano 54 K. — Knjižica prinaša za mladino izbrane spise enega največjih pesnikov in pisateljev — Fr. Levstika. Knjigo je ilustriral A. Koželj in je za današnje čase naravnost razkošno opremljena. Prinaša izbor njegovih pesmi, dalje pravljice in pripovedke ter znamenitega Martina Krpana in Potovanje iz Metlike do Čateža. Prepričani smo, da bo po knjigi rad segel vsak in da ne bo manjkala v nobeni slovenski hiši.

Listnica uredništva.

Pozor! Knjižara Iv. Novaka u Pazinu imade u zalihi čitavih godišnjaka bivše naše »Narodne prosvjete«, što ih prodava po 3 L nevezano. Tko ih želi uvezano, nek to spomene narudžbom. Nadamo se, da će naše barem mladje učiteljstvo rado požuriti se narudžbom ovog prvog hrvatskog učiteljskog lista u Istri i to sada u doba nestašice dobra štiva, pa da vide, što i kako su pisali naši stariji sudrugovi.

Za fond »Naše nade« sakopili su i darovali u Pazinu sakupljeni učitelji i učiteljice prigodom raspišene učiteljske skupštine, 20. tek., u ime protesta lepu svotu od 101 L; nadoda još dr. Lokež 2 dolara, a A. Gostivčar 20 dinara, pošto im dalek put do — menjačnice, a živo žele svi, da što pre izadje omlad. list. Novac hrani urednik.

»Naša nada« izaći će netom se uredi pitanje tiskanja lista s tiskarom. Ovoliko na znanje sudrugovima i našoj mladeži s usklikom: što Bog da i sreća junačka!

Uredništvo.